

A dombi sztenderd

„Az álom rejtett vágyak álcázott
megtestesülése.” (Délvogéz kobzos
Freud-átirata)

Járomi nyíló, ébredező elmével, egyedfejlődése 10-14 éves kori állapotában az ötvenes évek végétől sok Jókait olvasott. Ez okból sokszor romantikusan elrévedt a történelem bugyraiban.

Értékelte ugyan, hogy Jókay és Görgey i-re váltották a nevük végi ipszilont, de ő úgy gondolta, hogy ő ezt nem tette volna meg, ha esetleg Járomynak hívták volna.

Attól tartott, hogy a nevében egy mezőgazdasági tárgyú használati eszköz neve rejtezik, ami esetleg őseinek paraszti, sőt jobbágyi eredetére utalhat. Hát még hogy a rómaiak ez alatt bocsátották át a legyőzötteket? Vae victis!?

Még az hozzá, hogy, a Járomi név valószínűleg magyarosított volt (Jaromir, Jasomirgott, Jahrgott, Jahrmarkt ?). Ezért sem tudta magát beleképzelni, esetleg beleírni valamely Jókai-regény nemesi hősei közé, noha szeretne volna. Gyermekkorai véleménye szerint a Jókaitól idevezető időfolyosó végén a budai dombi villák lakói tartózkodnak.

Ez a név-probléma sokszor láthatóan annyira nyomasztotta, hogy apja eldugdosta előle a Jókai-könyveket.

A Baráthegy a harmadik kerület peremén, a második kerület határán van. Felső részétől indul a Hármashatárhegy déli csücske. A két kerület határa a hegygerincen húzódik, egészen a Virágos nyeregig. A Baráthegy a háború előtt jobb sorsú, úri környék volt, nem úgy, mint az utána következő, szocialista évtizedekben. Tulajdonképpen a második kerület szebb, dombos részeivel konkurált. Lakott itt csokoládégyáros, minisztériumi főosztály igazgató, parlamenti képviselő, sőt, egy ismert híradástechnikai gyár cseh, tört magyarsággal beszélő vezérigazgatója is hatalmas, parkosított kert közepén egy kastélyszerű házban több szolgálati lakással a személyzetnek, portáslakkal, garázzsal.

A háború utáni népvándorlás eredményeként Járomi két éves korában érkezett a hegyre Szabadbattyánból egy a budai vár környéki mellékutcai háborús romlákáson keresztül egy Luxemburgba kivándorolt volt csepeli kisüzem tulajdonos nyári villájába, fenyőfás, kavicsos utas kertjébe. A környezet, amibe az „érzékenyítő” életszakaszában belecsöppent, jókora útravalót adott későbbi esztétikai és egyéb igényeit, indíttatását illetően.

A Baráthegy eme úri szakasza a szocializmus során egyenletes züllésnek indult. Ebben jórészt benne volt a magánvillák államosítása, a lakók és az állami házkezelőség pénztelensége és az általános áruhiány. A legnagyobb züllesztők azonban a hegyoldalba berágódott agyagbányák, a híres, téglának való kiscelli agyag lelőhelyei voltak. Ezek két oldalról, fokozatosan felzabálták a Baráthegyet. Utcák kerültek a levegőbe a terjeszkedő gödrök mentén. Talán ebben a folyamatban még egy kis proletáros burzsuj ellenesség is volt, például, amikor a csokoládégyáros villáját lerombolták gödörbővítés címén. A Pasarét ehhez képest szerencsés volt. Valahogy sikerült az ottani dombtövi bányákat betömni.

A zülleszt látva az érzékeny, romantikus lelkületű Járomi gondolatvilágában a környék egyre messzebb került a rózsadombi sztenderdtől. Hogy a lepukkanást kövesse, összehasonlító jellegű kerékpár túrákat vezetett a Szépvölgyi úton túlra. Mint kalandozó magyar, eljutott a Törökvész út külső szakaszára is. Akkor még nem járt busz arrafelé. A környék ritkán belakott, víkendházas zóna volt. Akkor még persze nem tudta, hogy valaha itt fogja megérni a nagypapa

kort Puttony utcai, hegyoldali lakosként, bár már akkoriban is errefelé vágyott a tudatalattijában. Nevezett utca helyén akkor még egy meredek vízmosás volt, körülötte pedig kökény bokrok, kecskerágó.

Birtokában van egy valahol megtalált, ismeretlen eredetű fénykép. Egy téli kiránduló társaságot ábrázol az Árpád-kilátó kapuja előtt 1934-ből. A sportosan, téliesen öltözött középosztálybeli hölgyeknek, uraknak valószínűleg a Pasarétről kellett ide felkaptatniuk a hóban. Járomi 80 évvel később egy tavaszi napon a cafrangos kapuívét ugyanebből a beállításból lefényképezte, hogy esetleg romlást, változást állapítson meg, de a kő maradt a kövön, hiánytalanul. Csak egy útjelző táblával volt kevesebb.

A második kerület egyik megközelítési módja számára a hegyeken keresztül vezetett. Nyáron kerékpárral, télen sível végig lehetett menni a Guckler Károly sétányon.

A hármashatárhegyi vendéglő mellől két repülőszárnynyi szélességű irtás vezetett le a pesthidegkúti repülőtérhez. Ma már be van bokrosodva. Régen a vitorlángépeket a hegytetőről fa csúszdáról csúzliként lőtték ki széllel szemben, általában a reptér felé, ahol aztán kellő tekerzés után landoltak. Ezek a csúszdák még ma is megvannak. Ha újból repülni akartak, akkor fel kellett tolni a gépet a széles irtáson. A híres „2x2 néha 5” című film meséje (Ferrári Violetta, Zenthe Ferenc, Kazal László) ezekről az időkről szól.

A régi időkben Járomiék jó hó esetén ezen az irtáson siklottak le széles csóvákban a reptérig, holdfényben, pulikutya kísérettel, ha kész volt a másnapi latin pensum.

A Virágos nyereg, a Csúcshegy régen kispolgári, olcsó nyaraló helyek voltak. Ide jártak fel friss levegőre a város tüdőbeteg kistisztviselői a helyi panziókba. A Betyárcsárda még a 60-as években is megvolt. Igazi csárda volt, rácsos kármentővel, falra mázolt primitív, népies freskóval. Járomi itt málnaszörpöt ivott a madarak és fák napi iskolai kirándulások során. Akkor a kocsmárosné, amint emlékszik, ősz hajú, idős hölgy volt derekáig leérő copffal, fodros vállú kötényben.

Akkoriban Járomi még azt sem tudta, hogy egyszer majd a Szalonka völgyben medve szobros játszótér lesz, és hogy a repülőtér keleti, ma már beerdősödött széle a Kecsehegy derekáig kopasz volt. Itt volt a székesfőváros határa. Az utat Pesthidegkút felől sorompó zárta, és az onnan érkező kofáktól vámot szedtek.

Járomi ifjúkorában második kerületiekkel úttörővasutas korában találkozott, mert egy rajban szolgáltak. A Húvösvölgybe Óbudáról a 29-es busszal járt át szolgálatba, ami már akkor is igen ritkán járt. Úgy találta, hogy a második kerületiek – többnyire értelmiségi gyerekek – valahogy mások, mint az óbudai hegyvidék ifjú lakói. A Baráthegyen ugyanis megvolt a területi elv. Aki átment egy másik gang területén lefelé ballagtában a hegyről a város felé, főleg ha egyedül volt, annak gyakran meg kellett verekednie valaki ottanival.

Járomi az 50'-es évek végétől nyaranta szüleivel pár évig vállalati üdülőben töltött két hetet a Balaton partján. Itt mindenkinek megvolt a maga kedvtelése. Apját például alig látta, mert folyton ultizott. Egyszer-egyszer azért találkozott vele. Lógós tréningnadrágban, kitűrt ingben igyekezett valahová, kezében pakli kártya, szemüveg, cigaretta. A gyerekek többnyire pingpongoztak, vagy fejeltek. (Járomi még emlékszik a fejelés szabályaira.)

Volt itt egyszer egy öntudatos, valamilyen külszolgálatból visszatért család. Természetesen rózsadombiak voltak. Volt itt minden. Nyelvtudás, világlátás, doktorátus, bridzselés. Ők a cseperedő agyú Járominak akaratlanul segítettek a dombi sztenderd további kidolgozásában, noha ő ennek akkor nem volt tudatában.

A család tagjai „istenítették” a teniszt, ami valahogy Járominak rendkívül előkelőnek tűnt. Annál is inkább, mert Járomi családjában ezt a szót nem használták, semmi nem lévén isteni náluk akkoriban. Elment tehát a Pásarátra teniszt tanulni. Megvolt az ára: Óbudáról kellett villamosoznia. Ha talált közvetlen járatot, akkor csak vonaljegyet kellett vennie, így a szüleitől kapott utazási keretből tellett még egy gombóc fagyalatra is. Később valamilyen furcsa gőgöt, arroganciát érzékelt a pasaréti teniszeselek körében a nem olyan habitusúak iránt. Ezért mint barát-hegyi, tehát nem odavaló, elbátortalanodott, és felhagyott a tenisszel. Majd csak húsz évvel később folytatta Afrikában, ahol éppen dolgozott.

A Baráthegy tehát más volt. Az egyik szomszédnak volt egy, a háborúból ottmaradt német rohamisasakja, amire kapanyelet erősített, és kitűnően tudta alkalmazni az emésztőgödör kimerésére, fa trágyázáshoz. Járomi ilyent nem tudott volna képzelni a Szépvölgyi úton túl, ahol isteni a tenisz.

A Pásarét elhagyása után a vízi sportok felé vette az irányt egy óbudai csónakházban. Itt egy kissé más volt az általános attitűd a sporttársak másfajta kiválasztódása miatt. Viszont pechére „úri gyerekeknek” nézték választékos beszéd módja miatt, amit rettenetesen szégyellt.

Mennyire teljesültek rejtett, itt-ott felbukkanó vágyai, még akár álcázva is? Ha igen is, sosem úgy, és nem annyira, amennyire tervezte vagy szeretne volna a sztenderdje szerint.

A legnagyobb sajnálatára ekkorra derült ki számára, hogy a maga fabrikálta sztenderd egy kergetett, soha el nem érhető, légiés idea. Erre kifejezetten akkor gondol mindig, amikor unokáját viszi teniszre a Pásarátra.

Erről egy kellően tapasztalt, tehát frusztrált író azt mondta neki egyszer, hogy ez már csak mind ilyen: az élet is, meg a légiés ideák is. Belefér. Utóbbi az előbbibe.